

Данило Юрійович **РЯБУЩЕНКО**

студент, Національний Юридичний Університет ім. Ярослава Мудрого

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6279-1966>

e-mail: d.yu.ryabuschenko@nlu.edu.ua

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ СПІВУЧАСНИКІВ ЗА УКРАЇНСЬКИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

У статті проаналізовано види співучасників у кримінальному правопорушенні, їхні особливості та ознаки. Зокрема, розглянуто основні концепції розподілу співучасників на види та охарактеризовано критерії даного розмежування. Визначено вичерпні дефініції та функції кожного з виду співучасників у кримінально-протиправному акті. Окреслено основні відмінності між відповідними видами. Зауважено стосовно тенденції розширення або звуження переліку видів співучасників. До того ж, проаналізовано практику Верховного Суду України з питань видів співучасників у кримінальному правопорушенні.

Ключові слова: співучасть, кримінальне правопорушення, виконавець, організатор, пособник, підбурювач, суспільно-небезпечні наслідки, об'єктивна сторона

ВСТУП

Однією зі спеціальних форм кримінального правопорушення є співучасть у кримінальному правопорушенні. Особливістю відповідної форми є те, що кримінально-протиправне діяння вчиняється колективним угрупованням із безпосереднім розподілом обов'язків, що являє собою підвищену суспільну небезпеку, ніж діяння вчинене одним суб'єктом. По-перше, внаслідок того що, відповідний склад кримінального правопорушення реалізується внаслідок скоординованих та злагоджених дій кожного зі співучасників, по-друге, скоєння чи приховування конкретного кримінально-протиправного діяння цілком полегшується унаслідок суб'єктного складу та створює підґрунтя для повторення подібної неправомірної діяльності, і по-третє, зміна у психоемоційній організації злочинця, сприйнятті ним кримінально-протиправної ситуації більш рішуче, сміливо й безвідповідально, зважаючи на компонент колективу. До того ж, досить актуальною ця тематика виглядає з погляду криміногенної ситуації та посилення тенденції групової й організованої злочинності.

У цьому аспекті законодавець на основі матеріальних норм кримінального права виділяє юридичні ролі співучасників, котрі мають на своїй меті визначення правильного розмежування функцій декількох суб'єктів у відповідному кримінально-протиправному акті та формулювання переліку кваліфікуючих ознак кожного з них, що, зі свого боку, визначає доцільність, справедливості та співрозмірності покарання, яке буде покладатися на кожну конкретну особу-суб'єкта кримінального правопорушення, котре вчинено у співучасті. У зв'язку з цим виникає важливість розмежування цих категорій та дослідження нормативно-правової бази з цих питань.

Види співучасників та ознаки їх діянь були предметом теоретичного осмислення багатьох вітчизняних науковців, зокрема таких як: Р.С. Орловський, Д.М. Харко, А.А. Вознюк, І.А. Копійова, І.І. Митрофанов, А.М. Прутула.

МЕТА роботи полягає у дослідженні та аналізі видів співучасників за вітчизняним кримінальним законодавством, встановленні ознак та особливостей

кваліфікації їх діянь.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною основою дослідження наукової роботи є комплексні методи аналізу, синтезу та узагальнення, а також науково емпіричні методи – збір та порівняння інформації. Теоретичним базисом статті слугують праці провідних вітчизняних вчених та нормативна база українського законодавства.

РЕЗУЛЬТАТИ

Необхідною ознакою співучасті за об'єктивною стороною є скоєння кримінально-протиправного діяння хоча б двома осудними суб'єктами, що досягли віку кримінальної відповідальності. До того ж, можна виділити «негласні» елементи структури умисного кримінально-протиправного наміру, зокрема планування, організація, реалізація, що конвертує відповідний задум у повноцінне кримінальне правопорушення. Зрозуміло, що на кожному з відповідних етапів, особливо у складних складах кримінальних правопорушень, є конкретна діяльність, котра має бути узгоджено вчинена різними суб'єктами задля здійснення кримінально-протиправного посягання. Проте розмежування їх внеску, залучення до об'єктивної сторони, перетинання їх юридично сформованих ознак на певних стадіях визначає значущість диференціювання відповідних видів. Ст. 27 чинного Кримінального Кодексу (КК) містить вичерпний перелік осіб, які можуть бути визнані співучасниками скоєння кримінального правопорушення. Це, зокрема, – виконавець, організатор, підбурювач та пособник [1].

Задля повноцінного розкриття та характеристики окремих видів співучасників варто акцентувати на концепціях та критеріях їх розмежування на види. Доцільно окреслити, що у теорії кримінального права існує дві визнані концепції сутності співучасті: класична (акцесорна) теорія співучасті та теорія співучасті як самостійної форми злочинної діяльності. Основним положенням акцесорної концепції є те, що виконавець визнається найважливішою фігурою кримінально-протиправного діяння, а дії інших співучасників мають розглядатися як другорядні. Відповідальність співучасників настає лише з фактом наявності кваліфікуючих

ознак певного складу кримінального правопорушення в діях виконавця, і до того ж притягнення до неї здійснюється за тією самою матеріальною нормою, за якою має притягуватися і виконавець [7, с.322]. Однак ця думка є досить контроверсійною, через відсутність розмежування функцій кожного із суб'єктів та індивідуалізації покарання. На противагу відповідній концепції виступає теорія співучасті як самостійної форми злочинної діяльності, в якій за основу поділу співучасників закладається елемент самостійної відповідальності кожного із суб'єктів у вчинення відповідного складу кримінального правопорушення. Головною ідеєю даної концепції є розмежування ролей співучасників та персоналізації діянь, що призвели до реалізації кримінально-протиправного наміру [7, с. 323].

Стосовно критеріїв поділу на види співучасників, – то за основу покладають об'єктивні критерії: «ступінь» та «характер» залучення кожного співучасника у кримінально-протиправний акт. Ступінь залучення виражає інтенсивність діяння кожного зі співучасників відносно реалізації своєї безпосередньої ролі [3, с.13]. Зі свого боку, характер залучення визначає конкретне призначення, роль особи у відповідному кримінальному правопорушенні. З приводу цього питання, Р.С. Орловський зазначає, що саме категорія «характеру участі» є найбільш змістовною рисою розмежування співучасників на види, визначаючи набір ознак та способів, що формулює конкретну юридичну роль. Крім того, даний поділ формує правила кваліфікації щодо кожного зі співучасників [8, с. 178–177]. Варто розглянути та проаналізувати види співучасників, відповідно до ч. 1 ст. 27 КК.

Виконавцем (співвиконавцем) згідно з ч. 2 ст. 27 КК доцільно вважати особу, котра у співучасті з рештою суб'єктів кримінально-протиправного діяння прямо чи за допомогою використання інших осіб, що відповідно до закону не підлягають кримінальній відповідальності за вчинене, скоїла кримінальне правопорушення [1]. На виконавця покладається ключова роль – вчинення діяння передбаченого об'єктивною стороною конкретного кримінального правопорушення. Доцільно звернути увагу на погляд І.А. Зінов'євої, яка виокремлює з дефініції викладеній у ч. 2 ст. 27 КК такі категорії виконавця:

1) виконавця як особу, котра безпосередньо власними діями у співучасті з іншими суб'єктами вчинила кримінальне правопорушення;

2) співвиконавця як особу, котра разом хоча б з іншим виконавцем чи з виконавцем та іншими співучасниками скоїла безпосередньо або частково об'єктивну сторону конкретного кримінального правопорушення;

3) опосередкованого виконавця як особу, котра у співучасті з іншими суб'єктами вчинила об'єктивну сторону кримінального правопорушення не безпосередньо, а завдяки використанню впливу на іншу особу – «фактичного виконавця», що не підлягає кримінальній відповідальності за скоєне [9, с. 198].

Так, згідно з п. 6 постанови Пленуму Верховного Суду України (ПВСУ) «Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність» № 2 від 27 лютого 2004 р. зауважується, що

кримінальне правопорушення, котре вчиняється повнолітнім та осудним суб'єктом із залученням неповнолітніх, які внаслідок віку або неосудності не можуть бути його суб'єктами, то така спільна діяльність не створює співучасті. Доросла особа розглядається як виконавець кримінального правопорушення [5]. Варто додати, що залученість співучасника (організатора, підбурювача, пособника) до безпосередньо або опосередковано скоєння об'єктивної сторони кримінального правопорушення є маркером того, що відповідну особу треба розглядати як співвиконавця.

Організатором, відповідно до ч. 3 ст. 27 КК, є особа, яка влаштувала вчинення кримінального правопорушення або керувала його підготовкою чи вчиненням. Також це є особа, яка:

1) утворила організовану групу чи злочинну організацію або керувала нею;

2) забезпечувала фінансування чи організувала приховування кримінально протиправної діяльності організованої групи або злочинної організації [1].

Детальніше аналізуючи ознаки організатора як самостійної одиниці з виду співучасників, необхідно звернути увагу на постанову ПВСУ «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями». Відповідно до п. 3 постанови можна виділяти 3 категорії функцій організатора, а саме: «організація вчинення кримінального правопорушення», «керування підготовкою кримінального правопорушення», «керування вчиненням протиправного наміру». Організації вчинення кримінального правопорушення визначається як залучення співучасників усіх видів (виконавців, пособників, підбурювачів, інших організаторів) або лише одного з них. Категорія керування підготовкою кримінального правопорушення виявляється у підшукуванні та пристосуванні певних засобів вчинення, усунення перепон та створення умов для реалізації відповідного кримінально-протиправного наміру тощо. Категорія керування вчиненням може полягати у спрямуванні зусиль інших співучасників на безпосереднє виконання або забезпечення діянь, що становлять об'єктивну сторону складу кримінального правопорушення. Це може бути інструктування співучасників з виконання тієї чи іншої діяльності, яка становить об'єктивну сторону складу правопорушення, координування дій співучасників, проте варто наголосити, що сам організатор не залучається до вчинення до об'єктивної сторони кримінального правопорушення [4]. Проаналізувавши наведені категорії варто зазначити, що організатор власними активними діями підлаштовує скоєння кримінально-протиправного акту для виконавця, шляхом широкого спектра функціональних операцій (закріплених юридичних ознак), що, зі свого боку, визначає високий ступінь його залученості в реалізацію об'єктивної сторони відповідного складу. І.А. Копйова з цього приводу висловлює думку, що діяльність організатора може містити в собі діяння й інших співучасників, зокрема підбурювача та пособника. До того ж, авторка наголошує на тому, що через можливу різницю в рівні активності у скоєнні кримінального правопорушення, діяльність організатора може мати навіть вищий ступінь порівняно зі співвиконавцем, чие діяння може мати більш пасивну форму вираження.

Даний факт зумовлює підвищену небезпеку організатора, що має виражатися у призначенні йому більш суворого покарання аніж співвиконавцю [6, с. 63-64].

Підбурювачем, відповідно до ч.3 ст. 27 КК, є особа, яка вмовлянням, підкупом, погрозою, примусом або інакше схилила іншого співучасника до вчинення кримінального правопорушення [1]. Особливістю даного виду співучасників є те, що даний суб'єкт активно збуджує та схиляє здійснити певний кримінально-протиправний намір безпосередньо, або вуюючи його під бажаною та необхідною потребою, або ж у провокуванні в іншого суб'єкта рішучості та впевненості [2, с. 184]. Фізичний вияв підбурювання може виражатися у безлічі різноманітних способів, зокрема тих, котрі мають переконливий характер: прохання, пропозиція, підкуп, лестощі, обіцянки, почуття заздрості, ревності, помсти, або способів примусу: наказ, погроза до самої особи або її близьких, насильство, зловживання службовим становищем тощо [3, с. 63]. Підбурювання може здійснюватися у словесних (усних чи письмових) або конклюдентних діях (жести, міміка), проте відповідна форма не має особливого значення для кваліфікації, адже задля окремого правового оцінювання дій підбурювача пріоритетним є саме результативність його дій.

Ведучи мову про різноманітні способи підбурювання, доцільно проаналізувати справу № 5-3ксл5 Судової палати у кримінальних справах ВСУ від 26 березня 2015 р. У цьому кейсі оскаржується рішення касаційної інстанції з приводу особи – адвоката, який тривалий час вмовляв свого обвинуваченого клієнта передати судді, у провадженні якого знаходилась справа, хабар за «сприяння в позитивному вирішенні» питання, однак насправді – маючи намір привласнити собі ці кошти. Суд сформулював позицію, що якщо за допомогою обману винуватий збуває бажання в особи вчинити кримінально-протиправне діяння, скоєння якого вона вважає для себе в даному випадку доцільним, то його діяльність необхідно розглядати в аспекті положень інституту співучасті. Обдурюючи іншу особу, винуватий схиляє її до вчинення кримінально-протиправного діяння й у такий спосіб виконує роль підбурювача [11].

Проте все ж таки на практиці існують випадки неправильної кваліфікації суб'єкта як підбурювача у співучасті. Зокрема, це питання розрізнення категорій «опосередкований виконавець» та «підбурювач», адже межа між залученням у скоєння об'єктивної сторони відповідного складу між цими двома суб'єктами досить корделює. Особливості діянь підбурювача полягають у тому, що вони передують скоєнню суспільно-небезпечного акту виконавцем, але якщо це стосується опосередкованого виконавця, який намагається залучити до скоєння особу, яка не підлягає кримінальній відповідальності, то, як радить Д.М. Харко, варто зважати на суб'єктивну сторону кримінального правопорушення. У цьому аспекті варто виділяти вид умислу того чи іншого суб'єкта, зокрема опосередкований виконавець діє з непрямою формою умислу, включаючи інтелектуальний та вольовий елементи, а підбурювач, – з прямим умислом усвідомлюючи, передбачаючи та бажаючи настання суспільно-небезпечних наслідків. До того ж, варто брати до уваги

об'єктивні критерії, а саме характер та ступінь залучення співучасника у кримінально-протиправне діяння [10, с. 331].

Пособником, відповідно до ч.5 ст.27 КК, є особа:

1) яка порадами, вказівками, наданням засобів чи знарядь або усуненням перешкод сприяла вчиненню кримінального правопорушення іншими співучасниками;

2) яка заздалегідь обіцяла переховати особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, знаряддя чи сліди кримінального правопорушення чи предмети, здобуті кримінально протиправним шляхом, придбати чи збути такі предмети або інакше сприяти приховуванню кримінального правопорушення [1].

Пособництво як вид діяння варто розглядати крізь призму сприяння відповідного суб'єкта до готування або скоєння об'єктивної сторони кримінального правопорушення, без залучення в останню [12, с. 76]. За загальним правилом пособництво класифікують на фізичне та інтелектуальне. Зокрема, фізичне сприяння кримінально-протиправного наміру є забезпечення відповідного суб'єкта різноманітними матеріальними засобами впливу на об'єкт посягання, ліквідування будь-яких перешкод, котрі могли б зупинити або зірвати протиправний намір, або заважати його реалізації. Інтелектуальне пособництво має вияв сприянню вчинення протиправного діяння вказівками або порадами, забезпеченням відповідних суб'єктів необхідною інформацією, обіцянка сприяти кримінально-протиправному наміру [2, с.185]. Традиційно фізичне та інтелектуальне пособництво виражається в саме активних діях суб'єкта, але залежно від складу конкретного правопорушення формою поведінки пособника може бути й бездіяльність [12, с. 73]. Деякі автори зазначають низьку суспільну небезпечність відповідного виду співучасників, але це є не зовсім точно, адже даний суб'єкт виступає елементом обумовлення кримінально-протиправного наміру, шляхом безлічі осмислених дій. Варто також звернути увагу на форму вини пособника, яка може бути представлена непрямым умислом, з усвідомленням суспільно небезпечного характеру свого діяння, передбаченням суспільно небезпечних наслідків та свідомого припущення стосовно їх настання. Р.С. Орловський зазначає, що умисел пособника набагато ширший ніж умисел одиничного суб'єкта, через осягання протиправного характеру не лише власних дій, але й діяльності інших співучасників зокрема виконавця [12, с. 76].

Останнім часом у наукових колах ведеться активна дискусія з розширення або звуження переліку видів співучасників. Зокрема, А.А. Вознюк виокремлює такі додаткові види співучасників, як: керівник, ініціатор, лідер, замовник, посередник, функціонер та ін. Проте автор формулює позицію з нерационального включення відповідних видів до чинного кримінального законодавства, оскільки їх дії походять від функцій загальних видів співучасників – виконавця, організатора, підбурювача, пособника, що може спричинити неправильне тлумачення та розмежування даних категорій, як у теорії, так і на практиці [13, с. 81]. Розглядаючи дане питання, варто звернути увагу на проект нового КК України. Новелою Кодексу є формулювання поняття «співвиконавець», під яким законодавець визначає особу, яка у співучасті з іншим виконавцем частково

виконала об'єктивну сторону кримінального правопорушення. Відповідна особливість підкреслює тенденцію до розширення каталогу співучасників, що варто вважати позитивним кроком до розмежування їх ролей в аспекті характеру залучення особи-суб'єкта в об'єктивну сторону конкретного складу кримінального правопорушення. Додатково виокремлено норму про співучасть у кримінальному правопорушенні зі спеціальним суб'єктом [14].

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, варто наголосити, що подання законодавцем диференційованого підходу до питання видів співучасників є досить прогресивним кроком на шляху до гармонізації кримінального законодавства. Встановлено 4 види співучасників у співучасті: вико-

навець, організатор, підбурювач та пособник. Основна відмінність між відповідними юридичними ролями – характер та інтенсивність вчинюваних дій у кримінально-протиправному акті, що, зі свого боку, вказує на ступінь суспільної небезпечності конкретного суб'єкта-співучасника, і до того ж, індивідуалізує призначення покарання. Проте доцільним є розширення законодавчої бази, зокрема профільних постанов Верховного Суду стосовно конкретних видів співучасників та кваліфікації їх діянь у різних складах кримінальних правопорушень. Також нагальним видається виокремлення категорії «співвиконавець» задля уникнення колізійних питань розмежування та співвідношення видів співучасників щодо залучення до об'єктивної сторони кримінального правопорушення.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/conv#n117>
2. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / А.А. Васильєв та ін. Харків, 2020. 428 с.
3. Митрофанов І.І., Пritула А.М. Співучасть у злочині. Одеса, 2012. 205 с.
4. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05#Text>
5. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність: постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2004 № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04#Text>
6. Копіова І.А. Особливості призначення покарання співучасникам кримінального правопорушення. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2020. Вип. 40. С. 62–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pbzz_2020_40_10
7. Харко Д.М. Теорії правової природи співучасті та визначення ролі виконавця злочину. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 321–325. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2012_2_78
8. Орловський Р.С. Критерії поділу співучасників на види. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право*. 2014. № 1106. Вип. 17. С. 175–179. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPR_2014_1106_17_47
9. Зінов'єва І.А. Опосередкований виконавець злочину: поняття та види. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2016. Вип. 31. С. 197–213. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pbzz_2016_31_16
10. Харко Д.М. Окремі питання відмежування виконавця злочину від підбурювача до злочину. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 4. С. 329–332. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2013_4_81
11. Ухвала Судової палати в кримінальних справах Верховного Суду України від 26 березня 2015 року в справі № 5–3ксл5. URL: [https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/7CA4A994BFA911E2C2257E4A00481BF](https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/7CA4A994BFA911E2C2257E4A00481BF)
12. Орловський Р.С. Пособник як вид співучасника в злочині. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. Вип. 10–1(2). С. 72–77. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_10-1\(2\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_10-1(2)_21)
13. Вознюк А.А. Додаткові види співучасників у теорії українського кримінального права. *Боротьба з організованою злочинністю й корупцією (теорія і практика)*. 2014. № 2. С. 78–81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2014_2_19
14. Проект Кримінального Кодексу України від: 08.06.2022. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code>

References

1. Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine of April 5, 2001 № 2341–III. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2001. № 25–26. Art. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/conv#n117> [In Ukrainian].
2. Criminal law of Ukraine. General part / A.A. Vasiliev et al. Kharkiv, 2020. 428 p. [In Ukrainian].
3. Mytrofanov I.I., Prytula A.M. Complicity in crime. Odesa, 2012. 205 p. [In Ukrainian].
4. On the practice of consideration by courts of criminal cases on crimes committed by stable criminal associations: Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of 23.12.2005 № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05#Text> [In Ukrainian].
5. On the application by courts of the legislation on liability for the involvement of minors in criminal or other anti-social activities: Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of 27.02.2004 № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04#Text> [In Ukrainian].
6. Kopyova I.A. Features of sentencing accomplices of a criminal offense. *Issues of combating crime*. 2020. №. 40. pp. 62–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pbzz_2020_40_10 [In Ukrainian].
7. Kharko D.M. Theories of the legal nature of complicity and determining the role of the perpetrator. *Journal of Kyiv University of Law*. 2012. № 2. pp. 321–325. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2012_2_78 [In Ukrainian].
8. Orlovskiy R.S. Criteria for the division of accomplices into species. *Bulletin of VN Karazin Kharkiv National University. Series: Law*. 2014. № 1106. Issue 17. pp. 175–179. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPR_2014_1106_17_47 [In Ukrainian].
9. Zinovieva I.A. Indirect perpetrator of the crime: concepts and types. *Issues of combating crime*. 2016. Issue 31. pp. 197–213. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pbzz_2016_31_16 [In Ukrainian].
10. Kharko D.M. Some issues of distinguishing the perpetrator of the crime from the instigator to the crime. *Journal of Kyiv University of Law*. 2013. № 4. pp. 329–332. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2012_2_78 [In Ukrainian].
11. Decision of the Judicial Chamber for Criminal Cases of the Supreme Court of Ukraine of March 26, 2015 in case № 5–3ксл5. URL: [https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/7CA4A994BFA911E2C2257E4A00481BF](https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/7CA4A994BFA911E2C2257E4A00481BF) [In Ukrainian].

12. Orlovsky R.S. Assistant as a kind of accomplice in the crime. *Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Jurisprudence*. 2014. Issue 10–1 (2). pp. 72–77. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_10-1\(2\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_10-1(2)_21) [In Ukrainian].

13. Vozniuk A.A. Additional types of accomplices in the theory of Ukrainian criminal law. *Fight against organized crime and corruption (theory and practice)*. 2014. № 2. pp. 78–81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2014_2_19 [In Ukrainian].

14. Draft Criminal Code of Ukraine dated 08.06.2022. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code> [In Ukrainian].

Danylo RIABUSHCHENKO

student, Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6279-1966>

e-mail: d.yu.ryabuschenko@nlu.edu.ua

CRIMINAL AND LEGAL CHARACTERISTICS OF TYPES OF PARTICIPANTS UNDER UKRAINIAN LEGISLATION

Introduction. It is noted that the peculiarity of complicity is that a criminal act is committed by a collective group, with a direct division of responsibilities, which is a greater public danger than an act committed by one entity. Therefore, it is necessary to distinguish and distinguish the types established by the legislator.

The purpose of the paper is research and analysis of types of accomplices under domestic criminal law, establishing the characteristics and features of the qualification of their actions.

Result. Emphasis is placed on the concepts and criteria for their differentiation into types. It should be noted that in the theory of criminal law there are two recognized concepts of the essence of complicity, namely – the classical (accessory) theory of complicity and the theory of complicity as an independent form of criminal activity. It is determined that the criteria for the division into types of accomplices are based on objective criteria, namely – the “degree” and “nature” of the involvement of each accomplice in a criminal act. The normative characteristic of the concept of performer is given, with the establishment of its functions and features. Subspecies of the category of executor are singled out and noted on the distinction and the main feature of the executor as a subject of a criminal offense – involvement in the objective side of a criminal offense. An exhaustive definition of the organizer of the crime is given and the relevant functional categories of his actions are established, in particular “management of the commission of a crime”, “organization of the commission of a criminal offense” and “management of the preparation of a criminal offense”. The definition and functions of the instigator have been established and the ways in which incitement can be carried out have been noted. The case № 5–3ks15 of the Judicial Chamber for Criminal Cases of the Supreme Court of Ukraine was additionally analyzed. An analysis was made on the issue of distinguishing between the category of “indirect performer” and “instigator”. Emphasis is placed on the definition of an accomplice as an accomplice in a criminal offense. The main types of assistance, including physical and intellectual, are identified.

Conclusion. The expediency of expanding the legal framework, in particular the profile decisions of the Supreme Court on specific types of accomplices and the qualification of their actions in different types of criminal offenses, as well as the separation of the category of “accomplice”.

Keywords: complicity, criminal offense, perpetrator, organizer, accomplice, instigator, socially dangerous consequences, objective party